

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne † Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

În franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

În alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Ekv. 90 - L. St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 70 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 304 - Număr omagial - septembrie 1999

LUPTA ANTONIEI

Am cunoscut-o pe Antonia Constantinescu la Paris, în toamna 1981, prin soții Virgil Ierunca și Monica Lovinescu. S-a înjghebat o colaborare de care ne-am bucurat 18 ani, pînă ce cancerul pe care l-a învins o primă dată la 25 de ani a răpus-o acum două luni, la 59 de ani.

În primii doi ani am scos împreună *Buletinul de Informație pentru Românii din Exil* (BIRE), înființat în 1948 de René Theo. BIRE era axat pe informații din exil, combătînd cu vehemență încercările de infiltrare a diasporei românești de către regimul de la București.

Antonia nu era un militant politic, ci o persoană cu convingeri profunde pe care se străduia să le împărtășească celorlalți, cu măsură și tenacitate.

Convins de ideea integrării României și a celorlalte țări dominate de Moscova în cadrul european, eu însumi începusem în 1964 să o promovez în exilul românesc din Europa și SUA și, începînd cu 1974, în cadrul Grupului din Paris alcătuit din persoane originare din toate aceste țări.

În perioada așa-zisei destinderi dintre Est și Vest, acțiunile refugiaților nu găseau mult ecou în cercurile politice occidentale. Trebuia timp și răbdare. Antonia avea vivacitatea, inițiativa, delicatețea și căldura umană potrivite pentru a trezi interesul și încrederea și pentru a convinge.

Un dezacord, regretat dar care s-a vădit ulterior salutar, cu R. Theo privind stilul și tonalitatea revistei BIRE ne-a determinat să publicăm în 7 septembrie 1983 primul număr al publicației bilunare *Lupta/Le Combat*, al cărei redactor responsabil a fost Antonia 16 ani, răstimp în care a editat 303 numere.

Obiectivul *Luptei* era triplu : crearea unui cadru comun al Europei Globale pentru cei 750 de milioane de europeni care trăiesc între Atlantic și Vladivostok, integrarea României în acest ansamblu și clari-

Mihai KORNE
pag. 2

ALTERNATIVA ANULUI CE VINE

S-a scurs vara fără ca dezastrele prevăzute de pesimiști să se realizeze, dar acumulînd probleme care vor cîntări greu pe viitor. România și-a plătit datoriile la scadență, coborînd la 7,5 miliarde dolari față de 9 miliarde în decembrie 1998. Banca Națională a început să-și reconstituie rezervele valutare și ar trebui să ajungă în decembrie 1999 la 2 miliarde dolari SUA, iar deficitul balanței comerciale la o treime din cel din 1998. Ca urmare, sume importante se plasează în titluri de stat, ceea ce denotă încredere în viitorul apropiat.

Acordul dintre România și FMI a sîrșit prin a fi semnat în august și cuprinde un ajutor de 500 de milioane de dolari, deschizînd totodată calea altor eventuale credite.

Colaborarea cu NATO ne-a costat scump și sprijinul occidental nu s-a materializat încă, ceea ce l-a făcut pe președintele Constantinescu să constate din nou că "bătăile pe umăr" sau vizitele și promisiunile președintelui SUA și primului-ministru britanic nu compensează ajutoare efective și nici garanția pe care o poate da integrarea în NATO. Nu compensează, de altfel, nici integrarea în Uniunea Europeană, care ni se pare cu mult mai importantă.

Victor Stănculescu, care a supravegheat procesul și executarea celor doi Ceaușescu, și generalul Mihai Chițac au fost condamnați de Curtea Supremă la 15 ani de închisoare pentru omor deosebit de grav a 325 de persoane la Timișoara, în decembrie 1989. Sentința nu a fost executată însă, iar căpeteniile armatei protestează și ministrul apărării cere revizuirea sentinței.

Privatizările importante întîrzie sau sînt amîinate. Bancorex a fost în cele din urmă preluată de B.C.R.; dar combinatul siderurgic din Galați nu a găsit cumpărător și nici uzinele energofage de aluminiu. Bell SUA și-a retras oferta de cumpărare a I.A.R. și un eventual cumpărător german continuă discuțiile.

Ansamblul privatizării rămîne cu mult sub obiectivele anunțate iar șomajul atinge

deja 11,6% și riscă să ajungă la 16% spre sfîrșitul anului. Nu este de mirare că, în acest context, sondajul realizat între 5 și 11 iulie este foarte defavorabil președintelui și partidelor guvernamentale !

Iliescu	38%	PDSR	40%
Constantinescu	19%	CDR	23%
Meleșcanu	16%	ApR	8%
C.V. Tudor	8%	PRM	7%
P. Roman	6%	PD	7%
		UDMR	6%
Alți	13%	Altele	8%
Total	100%		100%

Desigur, cifrele de mai sus nu cuprind pe cei 43% și respectiv 45% din alegători care nu sînt hotărîți sau nu votează. Putem presupune că majoritatea acestora au votat în trecut pentru actualul președinte și guvern, și ar putea fi recîștigați pînă la alegerile din septembrie 2000. Nu este mai puțin adevărat însă că, dacă privatizările continuă, șomajul și nemulțumirile vor crește, iar dacă guvernul amîină din nou privatizările, bugetul nu va putea subvenționa întreprinderile cu pierderi. Inflația va depăși oricum 40% în acest an. Nemulțumirile sînt mari și pot periclită reelegerea președintelui și a actualei majorități.

Este cu atît mai apreciabil că, în ciuda acestor dificultăți, Emil Constantinescu a declarat postului CNN, la Washington, că nu lucrează pentru un nou mandat, ci pentru un țel istoric - reforma României și integrarea europeană. "Dacă lucrezi serios, voturile vor veni de la sine". Asemenea optică ni se pare singura valabilă și sperăm că va fi urmată nu numai de președinte, care și-a dovedit tenacitatea în alte cazuri dificile, dar și de partide, care au dovedit de multe ori contrariul.

Mihai KORNE
pag. 2

pag. 1

ficarea unui țel comun pentru românii care nu reprezentau și nu colaborau cu regimuri totalitare. Stringînd informațiile dar mai ales analizîndu-le și comentîndu-le, *Lupta* a reușit să dea o imagine fidelă a ceea ce se întîmpla în țară, într-o vreme cînd cancelariile occidentale se mai lăseau ademenite de iluziile și de proiectele nemăsurate ale lui Ceaușescu.

Ca redactor responsabil, Antonia evita polemicele și răfuielile inerente oricărei societăți libere, dar care în exil sînt cu ațit mai exacerbate cu cît sînt de multe ori alimentate intenționat. Antonia a restrîns simțitor spațiul consacrat exilului în favoarea știrilor din țară, iar tonul cumpătat al *Luptei* s-a impus treptat. Începînd cu nr. 6 din 30 noiembrie 1983, *Lupta* a avut și o ediție americană (*The Fight*) pregătită de prietenii Antoniei, Constantin Eretescu și soția sa, Sanda Golopenția. Aproape zece ani, pînă la nr. 186 din 15 iulie 1992, *Lupta* din SUA a reluat cele zece pagini ale celei din Europa la care se adăugau alte șase pagini.

Cei șase ani care au premers prăbușirii comunismului în Centrul Europei și sîngeroaselor evenimente din decembrie 1989 în România au necesitat o muncă intensă în diaspora românească și în afara ei. Rolul

diferitelor refugii a fost important dar, în timp ce informațiile veneau lesne din țări ca Polonia, Cehoslovacia și Ungaria, în România, Ceaușescu a reușit să mențină intact, pînă după Congresul al XIV-lea al PCR, regimul neostalinian pe care îl crease.

Rolul *Luptei*, care ar fi trebuit să se încheie cu prăbușirea regimului totalitar, în decembrie 1989, se modifică. În ianuarie 1990 Antonia pleacă cu entuziasm la București plină de speranța unei schimbări totale de regim. În puține zile își dă seama de realități și la întoarcere scrie articolul premonitoriu "Democrația nu e de inventat" în care combate tezele vehiculate de Brucan, Iliescu și Roman conform cărora o democrație *sui generis* va trebui inventată în România.

Lupta replică în dialog cu cititorii din țară și încearcă să-i familiarizeze cu gîndirea din Occident. Însușirile pedagogice, experiența universitară și formația sa literară sînt deosebit de prețioase Antoniei într-o perioadă în care scrisul și gîndirea liberă pătrund fără înconjur în România.

Climatul de ură și de violență din perioada Iliescu nu sînt propice unor discuții constructive. *Lupta* își găsește însă rostul la mulți din cititorii din țară, fie că împărtășesc sau sînt potrivnici ideilor pe care le expune. Alături de alte publicații din țară, *Lupta* preconizează, multă vreme zadarnic, alternanța politică într-o țară în care sloganurile și limbajul stereotip au ținut loc de gîndire poli-

tică, timp de jumătate de secol. Cu timpul, însă, efortul continuu dă roade, valorile sfîrșesc prin a se impune și schimbarea de fond devine posibilă. În toamna anului 1996 opoziția cîștigă alegerile și Profesorul Emil Constantinescu este ales președinte al României.

Schimbarea mult așteptată avusese loc, dar rămîne mult sub așteptări. Noul regim se izbește de piedici cu mult mai mari decît era prevăzut. Mulți dintre cei care ocupă posturile noi rămîn profund impregnați de mentalitatea etatistă, de procedeele abuzive și de corupția în care au fost formați.

Un an după alegeri, Antonia scrie în septembrie 1997 articolul "Marea dereticare", înainte de a merge pe masa de operație unde i se scoate un rinichi canceros. Revenită în decembrie urmează apoi o chimioterapie grea, în timpul căreia redactează totuși rubrica "Actualitatea românească în retrovizor". În octombrie 1998 boala pare dacă nu învinsă, cel puțin îngrădită și Antonia Constantinescu reia publicarea *Luptei*, cu ajutorul soțului ei, poetul Daniel Constantin. În primăvară însă organismul ei istovit cedează. Doar voința o face să scoată ultimul număr din iunie 1999, consacrat vizitei Papei în țară și care încheie lupta unei vieți pentru toleranță și împăcare.

Mihai KORNE

ALTERNATIVA ANULUI CE VINE

pag. 1

Faptul de a realiza privatizarea marilor întreprinderi abia în 1999 sau 2000 în loc de 1997 și 1998 poate reduce PDSR și pe Iliescu la putere peste un an. Într-o democrație de tip occidental, alternanța nu ar fi gravă, administrația rămînînd în genere neschimbată iar diferitele partide fiind de acord asupra structurilor de bază. În România situația este diferită. Chiar partidele actualei majorități s-au dovedit reticente în realizarea reformelor și atît PD cît și mulți deputați PNȚCD au frînat privatizările din răspuțeri. Actualul prim-ministru, Radu Vasile, a fost multă vreme partizanul dirijismului de stat și nu s-a convertit la privatizări decît recent, sub presiunea directă a Occidentului.

Armata și SRI rămîn și ele retrograde, deși mulți dintre ofițerii superiori au fost înlocuiți. Debandada trupelor incapabile să oprească marșul minerilor din ianuarie nu a fost întîmplătoare, cum nu este întîmplător nici protestul deja menționat împotriva sentinței Curții Supreme.

De fapt, președintele Constantinescu

dispunea de foarte puțini oameni care să-l ajute în realizarea programului său, ceea ce explică timpul mult prea lung de care a avut nevoie pentru a înlătura figuri sumbre ca Măgureanu, Stănculescu și Chițac. Însuși Petre Roman, care face parte din coaliția guvernamentală și este aparent printre cei mai favorabili reformelor, și-a manifestat reticențele, ba chiar opoziția față de politica pe care, chipurile, o sprijinea.

În actuala configurație, partidele de extremă și PDSR totalizează majoritatea votanților care și-au definit opțiunea. Chiar și o alianță între Meleșcanu (ApR) și actuala majoritate riscă să piardă. Alternativa rămîne în continuare între guvernul și președintele actual și cei care între decembrie 1989 și toamna lui 1996 au secătuit România. Cele 12 luni care rămîn pînă la viitoarele alegeri permit încă, dacă nu redresarea țării, cel puțin înfăptuirea acelor măsuri care pot reda oamenilor încrederea în forțele proprii și, ca urmare, în viitorul pe care și-l pot făuri.

Politicianismul provincial și o înțelegere greșită a intereselor proprii pot îndemna pe mulți să caute avantaje imediate în dauna celor pe termen lung. În acest caz, ne vom regăsi cu oamenii fostului regim care vor bloca din nou țara pentru patru sau opt

ani, fiindcă ceaușismul a lăsat o moștenire cu mult mai grea decît celelalte regimuri comuniste din Cehia, Polonia sau Ungaria. În aceste țări, revenirea la putere a comuniștilor nu a împiedicat reformele, ci chiar le-a înlesnit, fiindcă mentalitățile foștilor comuniști evoluaseră efectiv către economia privată. Nu a fost cazul în Serbia, Rusia sau Ucraina și nu este nici cazul foștilor PCRiști. În aceste țări, puterea este folosită pentru a stoarce toate resursele, iar cîștigurile sînt plasate în străinătate. Diferența este fundamentală. Există, fără îndoială, abuzuri și în Polonia, Ungaria și Cehia, dar produsul acestor abuzuri este reinvestit în aceste țări, cel puțin în mare parte. În restul statelor foste comuniste, cîștigul ilicit, ca și cel licit, sfîrșește prin a fi exportat către Occident.

Dacă în secolul al XIX-lea capitalismul american, care nu a fost dintre cele mai blînde, ar fi procedat la fel, SUA nu s-ar fi ajuns puterea mondială care este astăzi. S-ar fi asemuit Rusiei cu care a fost în concurență timp de un secol.

Românii ar trebui să cîntărească atent nu numai alegerea pe care o vor face peste un an, dar și *cum* și *ce* vor face pînă atunci.

Mihai KORNE

Mgr Gheorghe Surdu
Mission Catholique Roumaine en France

Iubiți credincioși, jalnici ascultători,

Ne-am întrunit în această sfințită biserică spre a ne ruga lui Dumnezeu să primească sufletul mult regretatei doamne Antonia Constantinescu întru împărăția Sa. Și în același timp să-i aducem un ultim omagiu așezat care a fost, timp de 15 ani, sufletul și călăuzitorul, din punct de vedere intelectual, creștinesc și național, a românilor din exil, din Franța. Plecarea dinsei dintre noi ne afectează pe toți și ne doare în adânc de suflet. În aceste momente de durere și de doliu ne vin în ajutor și mângiere cuvintele Mîntuitorului care a spus : "Cel ce crede, chiar dacă va muri, va fi viu în această viață. Această viață, dincolo de mormînt este împărăția cerurilor. Dumnezeu va locui cu oamenii și va șterge orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi, nici plîngere, nici strigăt, nici durere nu va mai fi, căci cele de pe pămînt au trecut" (Apoc., 21, 3-4).

În acest spirit de credință și speranță, abordăm biografia doamnei Antonia. S-a născut în 13 octombrie 1940 la București. Acolo și-a urmat cursurile primare, liceul și Facultatea de filologie pe care a terminat-o cu brio, ca șefă de promoție.

A fost angajată la facultate, în cadrul catedrei de Teoria literaturii. A muncit cu devotament. A scris articole de specialitate în revistele *Limba și literatura și România Literară*. Fiindcă familia dinsei era rău văzută de regimul comunist care arestase pe tatăl ei, a fost trimisă la Ploiești, la Institutul de petrol și gaze, care era străin de pregătirea ei profesională. Dîndu-i-se ocazia să poată veni în Franța, a lăsat în țară pe scumpul ei soț, Daniel Constantin, în 1981. Din 1983 a fost angajată de domnul Mihai Korne și a scos, în calitate de redactor-șef, publicația lunară *Lupta (Le Combat)*. Ultimul număr a apărut în luna iunie a acestui an.

În afară de redactarea *Luptei*, a scris și a dat conferințe foarte apreciate de cititori și ascultători. În mod special s-a ocupat și a scris *Istoria presei din exil*, care a rămas neterminată. Felul dinsei de a gândi și a scrie a fost unanim apreciat atît aici cît și în țară.

Iată ce a scris domnul Romulus Rusan în *România liberă* din 5 aprilie 1999, la București. "Citesc de ani de zile *Lupta*, revista românilor din Franța... și de fiecare dată observ modul rațional, stăpînit... în

care această publicație se implică în tulburată și dezordonată noastră activitate. Antonia Constantinescu, redactorul și scriitorul celor opt pagini... spune în ele cît spun toate ziarele noastre la un loc, pentru că știe șelecta...lucrurile cele mai credibile, mai esențiale și mai neperisabile. Nu mai vorbesc de proprietatea și puritatea limbii". Admirabil !

În ceea ce mă privește, nu pot să nu-mi exprim adîncă mea recunoștință pentru cum a scris în *Lupta* din aprilie 1996, cu ocazia aniversării celor 50 de ani de la înființarea Misiunii noastre pariziene. A venit la mine și mi-a luat un interviu, pe care l-a intitulat "Acum 50 de ani lua ființă Misiunea Greco-Catolică română din Paris. Interviul cu cel cărui îi datorăm această ctitorie de rezistență spirituală a exilului".

Iar în luna mai a aceluiași an, am celebrat o sfințită liturghie românească în catedrala Notre-Dame, prezidată de cardinalul Parisului, Mgr Jean-Marie Lustiger. Acest eveniment l-a intitulat "Românește în Catedrala Notre-Dame din Paris". A scris admirabil, cu suflet, cu inimă de creștină și de română. Catedrala a fost arhiplină, pînă la refuz de credincioși. Pentru noi, toți greco-catolicii și ortodocșii, a fost o mîndrie și o manifestare creștinească și românească. Am amintit acest eveniment, în acest moment dureros de despărțire, în semn de recunoștință și omagiu, pentru aceea care azi se duce pe drumul fără de întoarcere. Nu o să mai vedem printre noi silueta ei plîpîndă, nu o să-i mai vedem fața scrutătoare și atentă, ca să ne înregistreze gîndurile și să ne asculte vorbele. Nu o să-i mai auzim vocea blîndă, spunîndu-ne cu zîmbetul afectuos pe buze : "Sincer, vă mulțumesc".

Tot așa, cu nerăbdare vor aștepta cititorii articolele sale din *Lupta* și vor fi triști că nu mai sosește ziarul. Ne doare și plîngem cînd pierdem pe cei dragi inimii noastre și e normal să fie așa. Și Mîntuitorul a lăcrimat cînd a decedat prietenul său Lazăr. Iar împăratul David, cînd a auzit de moartea tragică a fiului său Absalom, și-a sfîșiat hainele, și-a deschis pieptul și a strigat din adîncul sufletului : "Ah, fiul meu, Absalom, Absalom" !

Strigătul și plînsul lor este și al nostru cînd pierdem pe cineva care ne este drag. În această durere, sfința Tereza de Lisieux ne aduce încredere și încurajare : în clipa morții sale, ea mîngie pe surorile care plîngeau : "Nu plîngeți, eu nu mor, ci intru în adevărata viață". Această încredere în viața eternă a avut-o și mult regretata doamnă Antonia. Fiind credincioasă, și-a dat seama de sfîrșitul ei și de aceea a primit sfintele taine și ne părăsește astfel împăcată cu Dumnezeu și cu oamenii.

Dînsa era conștientă că toate alergările noastre în decursul vieții nu sunt decît o

alergare spre scopul ultim și definitiv al vieții noastre : Întîlnirea cu Dumnezeu, părintele fericirii noastre veșnice.

Înainte însă de a ne părăsi, se gîndește la toți cei care i-au fost colaboratori, cunoscuți și prieteni. În primul rînd îi mulțumește devotatului ei soț pentru grija pe care i-a purtat-o, mai ales de cînd a căzut bolnavă și a privegheat-o pînă la ultima suflare : "Nu te voi uita și te aștept cu drag, scumpul meu soț, să ne întîlnim în cereasca împărăție". Nu uită, în mod special, pe domnul Mihai Korne, cu care a colaborat și, dezinteresat, au putut scoate *Lupta*, pentru a susține moralul tuturor cititorilor în momentele cele mai grele pe care le-a trăit poporul român. Sincer mulțumește Asociației "La Maison roumaine" și conducătorilor ei, domnilor Alexandru Ghika și Victor Popescu, în cadrul căreia s-au ținut nenumărate conferințe foarte importante și instructive pentru țară și neamul nostru românesc. Mulțumește călduros celor două biserici românești din Paris, cea greco-catolică și cea ortodoxă, centre de cultură, credință și moralitate creștină. "Cum aş putea să mă despart de voi, scumpele mele prietene, doamne și domnișoare, care în semn de dragoste, mi-ați împodobit sicriul cu un maldăr de flori. Din suflet vă mulțumesc și fiți sigure că nu vă voi uita la Tatăl cel ceresc".

Termin, jalnici ascultători, cu o rugăciune :

Doamne, Dumnezeule, iată, fiica Ta bate acum la ușa împărăției Tale. Deschide-i și primește-o să intre în sălașurile Tale veșnice. Dă-i bucuria și pacea eternă, promise aceluia care Te iubesc pe Tine și pe Fiul Tău, Isus Cristos, Mîntuitorul nostru. În veci pomenirea ei și țărîna fie-i ușoară !

Amin.

Părintele Constantin Târziu
Biserica Ortodoxă Română, Paris

Prea Cucernici Părinți,

Vă rog să-mi permiteți să alătur durerii dumneavoastră și durerea comunității noastre ortodoxe din Jean de Beauvais. Am cunoscut-o pe doamna Antonia Constantinescu și, de multe ori, în problemele noastre românești, i-am vorbit la telefon, împărțîndu-i impresiile mele despre anumite articole. În acest moment de rămas bun, stimată doamnă Antonia, veți fi mereu prezentă în rugăciunile mele, rugîndu-l pe bunul Dumnezeu să vă așeze în corturile dreptilor, iar de acolo de unde sunteți să vă rugați pentru noi, cei de pe pămînt, ca harul dragostei și al iubirii să vină și la noi, românii din diaspora.

Amin.

S-a stins din viață, la Paris, în ziua de 24 iulie 1999, în urma unei boli necruțătoare, cu care a luptat cu eroism și demnitate, Antonia Constantinescu, fosta mea studentă și, apoi, prietena dragă și fidelă atât în țară cât și în exil.

O cunosc pe Antonia de 40 de ani, din 1959, când a intrat în anul I al Facultății de limba și literatura română: era năcută la 13 octombrie 1940, într-o familie de intelectuali. Parcă o văd – micuță de stat, cu o față de porțelan, încadrată de un păr de abanos ondulat, cu ochi sfredelitori – în colțul din dreapta al mesei lungi unde țineam seminarul de limba română, la etajul I din Edgar Quinet... Antonia, strălucind de inteligență, de delicatețe și de bună creștere, era nedespărțită de prietenele ei Ileana Cerbulittera și Ioana Lipovanu, cu care mergea la bibliotecă sau la spectacole. Le-am întâlnit și eu, de exemplu, la teatrul Bulandra, însoțite de tatăl uneia dintre ele.

Într-un moment când competența mai conta încă și chiar reușea să biruiască, Antonia a fost reținută la Universitate, la catedra de Literatură universală și teoria literaturii. Aici s-a remarcat printr-o serioasă activitate științifică ale cărei rezultate au apărut în paginile revistei *Limba și literatura*, între 1969 și 1980 (de ex.: "Indici de predicabilitate în poezia lui Ion Barbu", "Opera literară ca obiect semiotic", "Observații asupra comparației în proza lui Camil Petrescu" în colaborare cu Ileana Littera, "Figuri de compoziție în Pseudokineghetikos"), precum și în alte publicații de specialitate, ca *Studii de literatură universală* ("Comparația și metafora în perspectivă modernă" 18/1974, "Universul comparației în romanele lui M. Proust și Camil Petrescu", 19/1976), *Synthesis* ("Répliques sur les posthumes d'Eminescu", 2/1975), *Studia bibliologica* ("Realitate și evaziune în teatrul lui Jean Anouilh", 3/1972). După cum se poate ușor observa, toate aceste studii au o tematică unitară: teorie literară și poetică. Antonia a făcut și traducerea – operație dificilă, dar rar apreciată la adevărata sa valoare – a două lucrări esențiale pentru specialitatea sa: *Retorica generală* (în colaborare cu Ileana Littera), Univers 1974 și Pierre Fontanier, *Figurile limbajului* (volum căruia i-a asigurat, pe lângă traducere, prefața și notele), Univers 1977. Nu trebuie uitată nici eforturile făcute de Antonia Constantinescu la elaborarea unor opere colective în care partea ei a fost substanțială: *Dicționar de sinonime*, Albatros 1972, și *Dicționar de locuțiuni și expresii*, Albatros 1982 (de pe coperta căruia însăși i-a fost retras numele, "pedeapsă" aplicată de comuniști tuturor intelectualilor "fugiți").

De altfel, toată viața Antoniei s-a desfășurat sub semnul *luptei*, începând de la liceul pe care l-a făcut pe "bucăți", în diverse locuri din București, din cauza "dosarului". La fel la Universitate de unde, în 1973, a fost aruncată la Institutul de petrol și gaze din Ploiești, ca să-i învețe pe studenții străini limba română. Pentru a ajunge la Ploiești, o pornea voinicește dis-de-dimineața din Drumul Taberei, totdeauna în servietă cu o carte pe care o citea în tren, ca să fie la punct la orele de acolo. Antonia și-a onorat cu onestitate și atribuțiile acelea, mult sub posibilitățile ei intelectuale și, evident, fără nici o legătură cu specialitatea ei. Dar și aici și-a atras, ca și la Universitate, stima și dragostea studenților, prin calitățile ei omenești și prin darurile ei pedagogice. La Ploiești participa la viața Institutului, ținând, de pildă, comunicări la sesiunile științifice organizate anual.

Dar nu a fost suficient că a fost îndepărtată de la Universitatea din București, nu i s-a permis nici să-și dea doctoratul din cauza acelui "dosar" și a închisorii în care fusese aruncat tatăl ei, inginerul Ovidiu Constantinescu, nevoit apoi să se mulțumească cu posturi de muncitor "încărcător-descărcător", administrator etc. În plus, pentru Antonia Constantinescu nu s-a putut găsi nici un loc la Institutul de istorie și teorie literară al Academiei...

Tracasată de nenumărate nedreptăți și supusă multor umilințe (ca și soțul ei pentru care și modestul post de tehnoredactor la *Luceafărul* părea prea important pentru a fi ocupat de cineva provenit din "burghezomșierime"), mînată de dorul libertății și plină de curaj, Antonia Constantinescu a ales, la începutul anilor 80, calea grea a exilului într-o țară de a cărei cultură era de mult îndrăgostită, dar în care, practic, nu avea pe nimeni cunoscut menit să o ajute. Totuși, prin firea ei deschisă și gata să lucreze orice, Antonia a cîștigat repede încrederea multora din exilul militant de la Paris și și-a găsit un loc de muncă – devenit pentru ea o adevărată misiune – la revista bilunară cu nume predestinat pentru ea, *Lupta*.

Aceasta a fost înființată în toamna anului 1983 din inițiativa domnului Mihai Korne, fiul generalului Radu Korne, pierit în temnițele comuniste. Inimosul director al revistei i-a lăsat mînă liberă Antoniei care, în calitate de redactoare a făcut din acest larg cîmp de bătaie împotriva comunismului o revistă dinamică, modernă, citită cu interes nu numai de cei din exil (din Franța, din Europa, din Statele Unite, unde apărea

Pe Antonia am cunoscut-o doar în Franța, dar prietenia noastră începuse parcă de o viață. Era pentru mine o sursă de îndrăzneală și de curaj, de generozitate și de noblețe, în care înțelepciunea făcea casă ideală cu umorul. Căci, dincolo de seriozitatea și gravitatea redactoarei *Luptei*, la Antonia descoperisem un nemaipomenit apetit de umor și de subtil joc al cuvîntului, pe care îl deprinsese și de la Dan cel baroc, poetul *Neumelor* și al *Herbaliilor*.

Dar ceea ce mă apropiase, mai ales în ultimii ani, de Antonia era dimensiunea acelei spiritualități ecumenice, de care poate, mulți dintre noi, ortodocși prin botez, dar strămutați în parohii catolice, avem afișate nevoie. Romano-catolică prin opțiune, Antonia realizase, cum spunea deseori, ecumenismul de multă vreme. Se închina cu aceeași evlavie și convingere și la biserica din rue Ribéra, și la cea din Jean de Beauvais și la biserica Nicolas de Chardonnet.

Mă însoțea cu tact și delicatețe în căutările mele de apartenență spirituală, în elanurile mele de a deveni, cu umilitate, artizan al apropierei dintre biserici. În acele zile de început de mai pe care le-am trăit împreună ca pe o stare de grație, când Ioan-Paul al II-lea se afla la București, stăteam de vorbă îndelung cu Antonia la telefon, considerînd că vizita aceasta se datora și rugăciunilor noastre pentru unitate. "Am scris articolele despre vizita Papei și cu gîndul la tine", îmi spunea Antonia. Sunt cuvintele pe care le păstrez ca pe un prețios ultim dar.

Altruistă, cum puțini sunt astăzi, Antonia îi mîngia pe toți cei care îi vorbeau de necazurile lor, reale sau exagerate, apropiindu-și-le. Cînd, în ultimele luni, în plină suferință, o întrebam cu teamă cum se simte, îmi răspundea cu seninătate și cu sinceritate, gata să mă încurajeze: "Eu sunt bine. Ce faci tu?"

Nu de puține ori, ne aminteam de oameni iubiți care ne-au părăsit, din familie sau dintre prieteni, și vorbeam îndelung despre ei, cu întristare uneori pînă la lacrimi. "Este cel mai frumos parastas pe care îl putem face", îmi spunea Antonia.

Credincioasă din toată ființa ei, Antonia, care iubea profund și adevărat viața, acceptase cu împăcare plecarea: "Am să lupt pînă la ultima celulă, dar, în același timp, am prezent în mine un vers al lui Dan: Mon Jésus, quand Tu veux."

Vorbînd, scriind despre ea... îi facem un parastas, un requiem.

și o ediție în limba engleză sau din Africa), dar și cei din țara noastră, chiar și înaintea revoluției din 1989 ; se știe poate prea puțin că *Lupta* era trimisă în țară, în plicuri fără antet și fără menționarea unui destinatar anume, ci pe adresele neutre ale unor mari Instituții : Academia Română, universități, biblioteci publice, pînă și la C.C. al P.C.R., ca să se știe că se știe ! Plicurile acestea, veritabile sticle cu mesaje aruncate în mare, ajungeau uneori în mîna celor care, dornici de a respira aerul curat al libertății, o citeau cu nesăț și, în secret, o treceau și altora, pînă cîte am aflat mai tîrziu în țară.

Model de presă românească necenzurată, *Lupta* a fost pentru toți cititorii ei un far care transmitea și comenta realitățile nefardate din țară și combătea cu intransigență orice manifestare a comunismului, a totalitarismului ceaușist. Așa cum afirma Antonia Constantinescu într-un interviu luat de domnul Alexandru Papilian la Radio France Internationale în 1996 (și redifuzat la 31 iulie a.c., după plecarea Antoniei dintre noi), "*Lupta* constituie o arhivă a memoriei exilului românesc". În toți anii cît a asigurat redacția *Luptei*, în biroul ei de la Saint-Cloud, Antonia a funcționat cu abnegație ca un fel de "centrală" a exilului românesc din Franța. Neostenită, cu o ținută politică impecabilă, ea răspundea cu zîmbetul pe buze tuturor solicitărilor și, cu o disponibilitate ieșită din comun, dădea noilor refugiați adrese și informații utile ca și recomandări și îi susținea moral, insufliindu-le curaj. Iar după orele "nenormate" dăruite *Luptei*, Antonia își regăsea liniștea în "oaza" ei de acasă unde o aștepta dragul și devotatul ei soț, poetul Daniel Constantin, care a ocrotit-o și a îngrijit-o pînă în ultima clipă cu o dragoste nemărginită, așa cum merita Antonia pe deplin.

Pe lîngă activitatea istovitoare, dar atît de îndrăgită de la *Lupta*, Antonia își găsea timp să facă cercetări și să publice și studii științifice, de exemplu "La stratégie du titre dans l'œuvre de Mallarmé" ("Actes du Congrès international de linguistique et de

philologie romanes"). Aix-en-Provence, 1983), "La Mircea Eliade se făcea coadă pe întuneric" (*Limite*, 48-49/1986) sau să țină comunicări la Maison roumaine din Paris. În același răstimp a strîns un imens material pentru a elabora – singură ! – o *Istorie a exilului românesc*, urmărind valorile de refugiați de la începuturi, în 1945, pînă la cei din urmă, separînd cu grijă refugiații politici de exilații economici, adevăratul exil de diaspora. Cine se va încumeta să continue investigațiile Antoniei, *lupta* ei acerbă pentru realizarea acestei lucrări atît de necesare pentru cunoașterea trecutului nostru apropiat ? În ultimii ani a fost secretara exemplar a Asociației pentru Fundația Memorialului Sighet, iar după 22 decembrie 1989 a reinceput să publice articole în țară, de exemplu în revistele *România literară*, *Cronica*, așa cum în anii tinereții o făcuse în *Lucașfăur*.

Acum cînd Antonia nu mai este printre noi decît cu spiritul, în noi ne rămîne imaginea luminoasă a unei adevărate luptătoare, înarmate cu cele trei virtuți teologale – dragostea, credința și speranța – toate puse în slujba adevărului. În ultima *Lupta* din iunie trecut, Antonia, cu forțele tot mai diminuate de atunci, a scris cu ardoarea-i caracteristică ceea ce a devenit cel din urmă articol semnat de ea : "Vizita sanctității sale Ioan-Paul al II-lea, 7-9 mai 1999", cu subtitlul "În București parcă s-a mutat țara toată" (p. 4, 5 și 7). Nici nu se putea un subiect mai adecvat pentru a-și lua rămas bun de la statorniciei ei lectori !

Dar pe pagina 8 a revistei ne întîmpină un anunț mai neobișnuit : "*Lupta* nu apare în lunile de vară, iulie și august". De obicei, "vacanța" *Luptei* era numai în august. Acum va fi ceva mai lungă... Și dacă din aceeași pagină 8 eram obișnuiți să aflăm despre decesele din țară și din străinătate, acum știrea despre dureroasa veste a pierderii Antoniei nu a avut unde să apară la Paris, în absența unei alte publicații românești în Franța. Cu ajutorul ziarului *România liberă*, al revistei 22, s-a putut totuși anunța la timp în țară dispariția acestei personalități de seamă a exilului românesc.

În amintirea Antoniei, o editură ar putea "să-i adune numele pe-o carte", publicîndu-

i studiile de specialitate. Dar, mai presus de orice, ar trebui ca opera sa capitală, *Lupta*, să fie reeditată : ea reprezintă nu numai o pagină de prim ordin a istoriei exilului românesc, dar și o mărturie a *luptei* ei anti-comuniste, a tenacității și a patriotismului redactoarei sale, Antonia Constantinescu.

Florica DIMITRESCU

ANTONIA

Familia aparentă a Antoniei Constantinescu a fost Daniel Constantin, care a îngrijit-o cu un total devotament pînă la sfîrșitul vieții. În realitate, familia ei spirituală a fost mult mai mare și cuprindea de fapt tot neamul românesc. Mereu prezentă cînd trebuia apărută o cauză demnă, a fost alături de noi toți atît cînd a trebuit să apărăm drepturile omului în cadrul Ligii, cît și cauza istoriei și a justiției în cadrul Memorialului de la Sighet.

Fundația pentru Memorial a fost lansată la București din inițiativa Anei Blandiana și a lui Romulus Rusan. Grație Antoniei și devotamentului ei pentru această cauză, amintită mereu în *Lupta*, Asociația pentru Fundația Memorialului de la Sighet a strîns în jurul ei nu numai emigrația românească din Franța cît și cea din Elveția, Suedia și Germania. Acum cîteva săptămîni am fost la Sighet și mi-am dat seama cît importanța acestui Memorial este recunoscută atît în țară cît și peste hotare. Închisoarea este actualmente un loc de reculegere și un muzeu dedicat suferințelor poporului românesc sub regimul comunist, unde vin nu numai victimele dar și liceeni, precum și istorici din Occident și din estul Europei.

Antonia ascundea sub o aparentă fragilitate o personalitate care știa să-și apere convingerile cu dîrzenie. Cînd aveai onoarea să-i fi prieten, puteai conta pe fidelitatea ei. În acest sens ne lasă un gol imens pe care îl resimțim cu toții.

În sufletele noastre vei rămîne cea care a căutat mereu să înțeleagă și să ajute.

Dumnezeu să-ți dea pacea și odihna pe care le meriți.

Maria BRĂTIANU

GÎNDINDU-MĂ LA ANTONIA

25 iulie 1999

Antonia a murit. Boala de care suferea de trei ani a răpit-o în cele din urmă, după o cumplită suferință îndurată cu neobișnuită putere. De cînd se îmbolnăvisese ne vorbeam doar la telefon din cînd în cînd. Am revăzut-o abia în Martie trecut cu ocazia Salonului de Carte de la Porte de Versailles. Venise să asiste la lansarea poeziilor lui Dan la Standul românesc. Arăta surprinzător de bine. M-am bucurat nespun și am sperat că Antonia reușise să învingă boala. După aceea răul a revenit în forță și a răpit-o.

28 iulie 1999

N-am crezut că o voi vedea într-o zi întinsă într-o raclă deschisă, la biserica Unită din Paris. Era ea, Antonia noastră, mică și delicată, de talia unui copil; era ea și nu mai era ea. Vioiciunea, viața intensă care palpita în ființa ei, o părăsise. Cum să crezi, în fața unui trup neînsuflit, în învierea trupului? Și de ce? Fiindcă Isus Christos a dat exemplul, fiindcă El ne-a arătat calea și adevărul. Isus Christos, prin moartea Sa, ne-a vestit minunea supremă, învierea noastră a tuturor viilor care vom muri într-o zi. Antonia, care vroia așa de mult să trăiască, ne-a precedat. Antonia era profund creștină.

Îmi spunea că trăia în fiecare clipă în vecinătatea lui Dumnezeu, îl simțea alături de ea și se ruga la el întruna. Cunoscînd fericirea credinței, a realizat că va muri și a dorit să primească ultima împărtășanie. Antonia a acceptat moartea în numele Mîntuitorului. Ce imensă mărturie de credință în Cuvîntul lui Christos! Ce slabi ne simțim față de puterea acceptării suferinței și a morții de către un suflet ca acela al Antoniei, eroică în fața cumplitei încercări și creștină pînă la capăt!

A ne gîndi la Antonia înseamnă a ne ruga.

Sanda STOLOJAN

Plină de grație, cu o prospețime neatinsă de timp, silueta ei aeriană cu părul puțin ciufulit părea desprinsă, pînă nu demult, din cortegiul Primăverii.

Cînd ne-am văzut pentru ultimă oară, la cîteva zile după sărbătoarea care a fost pentru ea și bucuria pentru noi toți publicarea *Neumelor* lui Dan în România și prezentarea lor la Salonul cărții de la Paris, la despărțire, strîngîndu-ne în brațe, i-am simțit trupul istovit de luptă.

"Fetița cu codițe" devenise una din figurile de seamă ale exilului. Ale unui exil, imposibilă întoarcere, care nu are alt sfîrșit decît cel biologic.

Antonia și-a împlinit în acest exil un destin care îi (ne) fusese frînt în țară. După

asasinarea, din primii ani ai regimului comunist, a elitei intelectuale a țării, a urmat anihilarea lentă, sîrguincioasă, a tinerelor generații. Este, hotărît, cea mai cumplită crimă a unui sistem pe care, în România, puterea politică nici astăzi nu are curajul, onoarea sau bunul simț să-l judece public. «Mărturisirea publică a responsabilităților, individuale sau colective, în planificate nelegiuirile fostului regim este singura cale de purificare morală a României», scria Antonia într-un articol.

La revista *Lupta*, unde dispunea de mijloace modeste, puse cu generozitate la dispoziție de un singur om, dl. Korne, Antonia a reușit vreme de 16 ani să înlocuiască o întreagă redacție. Dacă românii din afara

granițelor vor cu adevărat ca "Lupta", sub o formă sau alta, să continue, vor trebui să înțeleagă, să se înțeleagă și să contribuie la finanțarea unei publicații... Apostolatul Antoniei a luat sfîrșit.

Sacul cu amintiri e greu, e foarte greu de purtat acum, pe cît va binevoi Dumnezeu să fie țărîna ei de ușoară !... De la vacanțele, din tinerețe, în Munții Apuseni și nopțile albe de dans, de muzică ori de discuții (cînd Dan ne "seminariza" politic citindu-ne din *Terfelog*) la anii din urmă, din exil, de luptă și neprețuite bucurii vremelnice...

Mi-a fost o prietenă aleasă, pentru că știa să separe grîul de neghină și să accepte numai ce este bun în celălalt. Încă o dată : La revedere, Antonia !

Ion GALLERIU

DIN INEDITELE ANTONIEI CONSTANTINESCU

Sunt foarte scundă, eu susțin că am 1,53, dar sigur exagerez cu un centimetru fundamental în acest caz limită. Din fericire pentru mine (nu și pentru gustul altora), greutatea mea e sub cifra normală, așa încît mă prezint ca o formă umanoidă cu comportament de frunză : orice rafală mai puternică de vînt mă poate duce într-o altă direcție decît mi-am propus. De aceea, cînd plec de acasă, trebuie să-mi pun bolovani în buzunare, și cred că acești bolovani sunt un dar al ursitoarelor de la început – nu cumva s-o iau prea de tot razna, zodie de aer fiind. Lipsa de ponderabilitate mă face să alerg mai repede și îndelungat, să pot dansa neobosită 24 de ore, să mă țin la suprafața apei și, în general, să traversez lumea de pămînt și de foc parcă în vis.

Prăpăstii au fost destule, în adîncul lor strălucind perfide mere de aur, dar am trecut cu bine toate formele accidentate ale universului de aici, în schimb nu de puține ori am căzut în mine însămi calendare întregi.

Am părul negru și foarte creț, ceea ce îmi conferă un amănunt protestatar, dar fața prelungă cu ochii ușor oblici mă citează într-o zonă geografică de fanatism și mister. Mi s-a spus că nu semăn cu nimeni din familie. Nu, pentru că nu-s frumoasă ca mama și nici întrepidă ca tata. Sunt credincioasă ca bunica, fără a avea însă și puritatea ei, moștenesc umorul celeilalte bunici, fără a fi însă gospodină ca ea. Semăn cu mine, cum bănuiesc că sunt.

Am o conversație briantă, între maliție și tandrețe, conversație cu care am făcut cele mai multe și mai efemere cuceriri mundane. Îmi place să mă îmbrac elegant, dar totdeauna m-am vestimentat simplu și sportiv.

Sunt «cadru universitar» și studenții mi-au fost sau prieteni sau indiferenți. Nu am pedagogie. Dau spectacole. Seminarele și cursurile sunt scenete și romane scrise ad-hoc, pe ideea de a stabili nu un contact informațional cît o comunicare umană. Ele sunt imprevizibile chiar pentru mine. Cînd predam stilistica, pregăteam un seminar o lună de zile. De cînd

predau româna studenților străini, singura formulă de însușire îmi pare cea de misterioasă stare spectaculară. O limbă străină e un miracol. Trebuie să umbli la revelații. Dacă obiectul cutare are în limba română cutare echivalent lingvistic, el trebuie să intre într-un context de o elocvență egală cu învățatul mersului pentru copii. Spui unui copil : acolo e un ursuleț cu totul și cu totul de frișcă ; dacă vrei să-l vezi, du-te singur, -... și el nici nu știe cînd picioarele lui, la care nu mai e atent, pentru că-l obsedează ursulețul de frișcă, se pun în mișcare într-acolo. Dacă ursulețul nu e, nu-i nici un bai, minunea jucăriei a fost înlocuită cu minunea drumului parcurs, a spațiului cucerit și devenit dintr-o dată liber de obiectele sau numirile de care depindea. Așa e și cu învățatul unei limbi străine. Învățăm deci jucîndu-ne și rîzînd, învățăm lucrurile din realitate apropiindu-ne lucruri născocite.

• • •

Zile străvezii, vacanțele noastre înseamnă claustrare printre cărți, ore de himere și copilăreală, telefon închis. Din izolarea asta ieșim în toamnă, pe cît de luminați pe atît de antitefici, să luăm din nou pîrtia acestei lumi cu pașii noștri care vin din alta... Vremea se măsoară acum după invenții și risete, după partidele de șah, după o dialectică a taclalelor desfășurate cu migală într-un ritm liber. Dacă pe Dan îl pasionează ceva, mă întrerupe din gătît sau mă întoarce din coclaurile pe unde am fugit cu gîndul, și-mi citește. Vocea capătă o sumă de alte voci care "zic" simultan textul, sensurile pe care i le-a decelat, comentariul lui ascuns, o voce cu diverse registre semnificante. Așa am aflat despre "țara sfinților și a doctorilor în teologie", despre Irlanda cea verde, și mi-a deschis înaintea ochilor nesfîrșitul martiriu al unor oameni care au găsit secretul supraviețuirii terestre în trăirea religioasă, contracarînd deșertăciunile violente ale istoriei prin credință... Au fost "zilele irlandeze". La capătul lor, duminică, în catedrală erau foarte mulți tineri cu sacouri

verzi și ecuson pe buzunar. Dinaintea lor, în picioare, și cu spatele la altar, un tînăr în același costum talmăcea celorlalți prin gesturi serviciul divin. Sunt tineri irlandezi veniți în București la Olimpiada surdo-muților și, ca niște credincioși pentru care catolicismul e un mod de a fi, asistă la liturghie. Băieți și fete, cei mai mulți blonzi sau roșcați, cu ochi albaștri, fac ceea ce face orice irlandez de la anul 300 incoace : merge la biserică duminică. Aventura ne aduce lacrimi în privire. Dan cumpără un buchet de flori portocalii și se îndreaptă către unul din ei, un bărbat cu bărbuța cînepie și frunte înaltă. Îi dă o floare și arată de la inima lui la ecusonul irlandezului. Altul se apropie, primește și el o floare și-l întreabă pe Dan, prin semne, dacă a fost în biserică. Apoi mai vin doi și cîteva fete. Cel cu bărbuța îi strînge mina grav luîndu-i-o cu amîndouă palmele. La fel ceilalți. Scena se desfășoară mut, ca un ritual solemn și enigmatic. Astea nu sunt coincidențe! Trăim o viață aparentă, alcătuită din nimicuri scanda-loase sau terne, o viețuire ce pentru mulți înseamnă totul, - o foarte convingătoare amăgire la nivelul simțului comun, dată ca o probă și ca o capcană a cărei șubredă întocmire deschide o altă proiecție a vederii, fără timp și spațiu, cu alte cauzalități, cu alte hotare ale norocului și fericirii...Și uite-așa ne facem, deloc ipocriți, cu încredințarea copiilor jucîndu-se de-a părinții, că o trăim pe prima, în limitele bunei cuviințe și ale regulilor, dar nu ne vindem pentru fantasmagoriile ei nici o fărîmă de suflet : îi dăm înapoi, cu dobînda participării noastre conștiente, ceea ce ne-a împrumutat, pentru că jocul să fie cinstit și frumos, iar atenția încordată a ființei se îndrumă după semnalele, avertismentele, înștiințările adevăratei vieți. Astfel, în lacrima căzută la citirea unei cărți despre o țară îndepărtată s-au ogîndit înșiși oamenii acelei țări, iviți "din întîmplare" alături de tine. Încă o dată : acestea nu-s coincidențe !... De la poveste la veste.

(Vara lui 1978)

Nimeni nu a plecat și nu a venit aci de foarte multă vreme. Locul e în afara drumurilor, așa încît, cine totuși răzbate, trebuie să fie încredințat că mersul îi va fi răsplătit. Dar prea puțini știu asta și încă mai puțini se încumetă la efort. Răzleții sunt un soi de misionari, ei înfruntă riscurile călătoriei îndeosebi din curiozitate și din speranța că-și vor face nume vestit, - ori numai pentru a se pedepsi că nu izbutesc să prețuiască locul îndestul... În ultimul timp, cum spuneam, nici nu a plecat nici nu a venit nimeni. Sau cei plecați odinioară de aci nu au găsit semeni care să-i asculte, sau cei care i-au călcutat nu s-au străduit să ajungă. Iată dar că, pe platoul din nord, acolo unde zarea e despătată de stînci, a apărut zilele acestea cineva. Șovăielnic, părea a nu fi sosit după vreun plan sau cu vreo intenție anume, pentru că nu purta în ochi lucirea omului liberat de atingerea unui țel. Dimpotrivă, s-ar fi zis că rostul lui era tocmai să evite locul, neluîndu-l cu el nici măcar în amintire. Purta un fulgarin umflat de vînt și o servietă. În cele din urmă s-a apropiat resemnat, pasămite alt încotro și mai ales înapoi ar fi fost cu neputință. Așa cum e obiceiul acolo, i-au suris fără să-i adreseze cuvînt. Omul s-a așezat pe o prispă, cum va

mai împăcat, dar nu a suris. I-au pus dinainte apă și pîine. Nu s-a clintit. Abia într-un târziu și-a scos pălăria și a început să mănînce, cu privirea plecată de parcă făptuia un act vinovat. Ei s-au dus într-ale lor, întorcîndu-se după cîteva ceasuri. Omul dormea. Avea chipul tulburat. La trezie i-au făcut semn să-și rînduiască împreună de cină. Ospătau într-un fel al lor, atenți ca pentru o îndeletnicire anevoioasă și gingașă totodată. A acceptat distrat și văzînd îi lunea nestatornic fără a limpezi în adîncul lui conturul universului în care pătrunsese. Localnicii, cîți erau, și erau nu puțini dar se putea lega îndată prietenie cu toți, vorbeau cînd și cînd. Trimiteau unii altora vocabule de neînțeles pentru el, nu pentru că ar fi vorbit un grai necunoscut, ci modul lor de-a alătura cuvintele era derutant. Și povesteau despre întîmplări atît de ciudate, oareceva despre frunzele sau despre sufletul copacului care a fost unul dintre ei, un limbaj aidoma de straniu pentru el cum foșnetul ierbii, bunăoară. La rîndul lui a nedumerit prin sunetele-i articulate ce cădeau în auzul lor ca niște nuci seci. Ridicau din umeri și surideau rușinați, temători să nu-l alunge nepotrivirea. El însă nu s-a supărat deloc, ba a desprins să suridă și chiar să se miște cu gesturi libere, precise, ușoare. Vremea o treceau meșterind domol cite ceva sau stînd ore întregi tăcuți și fixînd văzduhul unde se

pare că vedeau fascinante peripeții. Într-o zi, urmărindu-le conversația, recunoscu uluit cîteva versuri învățate în liceu. Se lămuri apoi că oamenii aceia știau poeme întregi pe de rost. Dar și mai neașteptat era că, în preajma lor, simțea un fel de bine greu de precizat, un bine ce nu-i aparținea încă și care se isca din orișice lucru înconjurător, cuprinzîndu-l cu dărnicie. Prinse astfel să-i tilcuiască lăuntric, pe ei dar și convorbirile lor, pentru că tot ceea ce spuneau, neostenitor și neistovind cuvintele, avea alte căi de străbateră decît zicerile obișnuite în lumea cea largă. Trecu dincolo de hotarele simțurilor într-un cosmos de bucurii nicicînd bănuite. Și cînd binele ce pune treptat stăpînire pe el deveni și al lui, cînd însuși el ar fi putut să-l emane asemeni unei lumini, înțelese că trebuie să părăsească locul și să plătească, fiindcă inima lui nu-l căutase dinadins, iar acum, cînd peste voia lui l-a aflat, nu avea în sineși destulă iubire pentru cunoașterea proaspăt dăruită. Își puse fulgarinul și pălăria, însemnele lui de intrus, și se depărtă către podișul de unde a nimerit aci. Nimeni nu s-a mirat, numai surșul lor a fost deodată trist. Și-a uitat servieta, ca o năzărire a popasului și căreia nu i s-a dat nici o atenție... Nimeni nu a plecat și nu a venit de mult...

(aprilie 1962)

Text apărut în culegerea de interviuri Exil, oameni și idei, realizată de doamna Silvia Conștăntinescu. Editura Curierul românesc, 1995.

turistic în 1981 și am cerut azil politic în Franța. Eram gata să spăl mașini...»

• • •

DRUMURILE NU FAC UMBRĂ

«O bucureșteancă, din mamă în fiică, care și-a adorat orașul pe care astăzi nu-l mai recunoaște, altfel spus o deșeză. Sunt căsătorită de 35 de ani cu scriitorul Daniel Constantin, cel mai durabil și mai important eveniment din viața mea. Am absolvit filologia în 1964 și cei 17 ani de viață universitară (din care 9 am fost... preparatoare) au fost marcați de pasiunea pentru meserie și de șicanele stupide, măcinatoare de timp, care mă împiedicau s-o fac. Traducerile și articolele pe care le-am publicat se cantona în analiza semiotică și retorică a textului literar, demers destul de tehnic care mă scutea de referințe ideologice. N-am intrat în partid, printre altele, și pentru că nu m-am iluzionat niciodată că dinătru se poate face ceva și nu găseam normal să plătesc astfel dreptul de a-mi exercita profesia. Am plecat din țară pentru că devenise insuportabil spectacolul unei societăți care nu mai avea anticorpi la rău și unde dispăruse solidaritatea în jurul binelui. Orice rezistență, într-un mediu uman atomizat, e derizorie. Am profitat de un pașaport

Din interviul de la Radio France Internationale din noiembrie 1996 ; retransmis pe 31 iulie 1999.

• • •

«În primul rînd trebuie să spun că, dacă sunt pasionată de *Lupta*, este pentru că o fac, revista asta, ca un artizan medieval, de la un capăt la altul... În afară de faptul că o discut, într-o oarecare măsură, cu Mihai Korne, adică suntem numai noi doi deasupra paginilor... *Lupta* se naște astfel : trebuie să colectez informația, să scriu, s-o pun pe ordinator, s-o așez apoi în cele opt pagini, să răspund la telefoane făcînd pe standardista în probleme care n-au nici o relație cu revista, dar *Lupta* este un sediu al exilului, deci pot să fiu întrebată și dacă există o grădiniță în Paris pentru copiii noilor veniți, să merg la conferințele de la "Casa Românească", urmînd să scriu despre, cum să spun, un evantai foarte larg, pînă la tiraj, pus în plicuri și pus etichete pe plicuri, francarea și... coborît la poștă cu peste o mie de exemplare. Și uite așa la două săptămîni.»

pentru că tot ai venit în lume e bine să pleci să acoperă-te cu praf nu te opri nici o clipă dacă la rădăcina copacului care ai fost odată nu ajungi închină-te închină-te frunzei bătrîne acolo să te primească și dacă vei fi alungat dacă nu ești încă primit așterne-te încă o dată drumului și te oprește doar să o rogi din nou pentru că nu vei avea odihnă decît în palma ei

Integralitatea poeziilor Antoniei Conștăntinescu va apare în Jurnalul Literar, București.

ANTONIA NOASTRĂ

Oricât ar fi de târziu, prezența în viață și petrecerea într-o lume neprihănită a Antoniei Constantinescu nu poate rămâne fără o pioasă aducere aminte, fără o înclinare în fața unui sacrificiu împlinit.

În ziua de 24 iulie 1999, la ora 12, inima Antoniei Constantinescu – în lupta curajoasă și îndelungată cu o boală fără iertare – înceta să mai bată. Murea Antonia noastră, redactorea – și sufletul – ziarului *Lupta* – singura publicație centrală a românilor din Franța, din Europa și chiar din America. Revista, care apărea de două ori pe lună, era, într-un fel, opera Antoniei Constantinescu fiindcă ea a alcătuit-o integral, de la primul număr (7 septembrie 1983) pînă la ultimul (303, iunie 1999). Pînă la ultimul număr, pînă în ultima sa lună de viață, Antonia și-a îndeplinit misiunea.

Scriem aceste rînduri acum, după ce am văzut muntele de flori – peste care se evidențiază tricolorul României de pe jerbele și coroanele trimise – acoperindu-i mormintul din cimitirul de la Bagneux.

Dar Antonia se identifica cu *Lupta* și cu modestul său birou din Saint-Cloud – unde putea fi găsită, lucrînd toată ziua pînă în noapte (ajutor, totdeauna, soțul ei). Astfel a devenit *Lupta* – și Antonia însăși – centrul exilului militant, patriotic, al românilor din Occident.

Cu un deosebit simț al relațiilor umane, cu o delicatețe de spirit și de vorbă, dar mai ales cu o adîncă înțelegere politică a structurii exilului românesc din Paris, Antonia Constantinescu a reușit să adune în jurul ei, al revistei *Lupta* cea mai mare parte dintre exilații români. Nu a fost o muncă ușoară. Ea însăși a afirmat, în 1996, într-un interviu acordat postului Radio France Internationale : nu e ușor să strîngi laolaltă, într-un țel comun, unic, diversele "valuri" de refugiați

politici români, de la cei din anii 45-50 pînă la cei din anii 70-80 care ajungeau la Paris purtînd în amintire fiecare altă Românie abandonată (excluzînd firește pe cei ce erau simpli refugiați economici), fiecare cu puncte de vedere și susceptibilități proprii. Dar strategia ei a dat roade și a coalizat exilul în lupta anti-ceaușistă. Antonia Constantinescu și *Lupta* au avut un rol însemnat în denunțarea atrocităților comise de regimul din România. *Lupta* era o voce ascultată în Occidentul democratic și în Statele Unite.

Și noi ? Noi, românii din exil, din jurul *Luptei* ? Am înțeles-o noi, oare ? Am imaginat noi marea jertfă pe care Antonia noastră, pentru noi, pentru România, o aducea cu prețul dăruirii totale ? Nu i-am cerut noi oare mai mult decît această ființă putea să ne dea ?

Răspunsurile sînt de prisos.

Antonia a crezut profund în Dumnezeu. A crezut, aștepta un Miracol. A luptat. A suferit. Dar a biruit.

Nu-i oare o biruință minunată adunare a celor 200 de români și de francezi în biserica din rue Ribéra din Paris, în jurul catafalcului ei ? Erau acolo și tineri abia veniți în Franța și vechi exilați români, și "imigranți" și "clandestini" și cei sosiți din Belgia și din Germania, și ortodocși și catolici – cei care își înclinau cu durere fruntea în fața acestei eminente personalități românești, răpite prematur.

O viață exemplară dăruită cauzei României unite, libere, democratice.

Antonia Constantinescu rămîne de acum înainte o legendă și un simbol : al celor ce-și iubesc și își servesc țara. Adevărul și Libertatea – uitîndu-se pe sine înșiși.

Înțelegem, acum, târziu, că am avut onoarea de a fi contemporani, în exil, cu un erou al României adevărate.

Alexandru NICULESCU

DECESE

Acad. prof. dr. Mihai Băcescu, pictor Ion Pacea, scriitorul Mircea Sintimbreanu, Maria Albu, Nicolae Beganu, Alexandru Covor, Rodica Groza-Abagiu, Constanța Ursuleanu, Constanța Constantinescu, Zoe Suciuc, Albert Szatori, Mihail Lucian Eșanu, Alexandra Dănculescu, Elena Poroineanu, Solange Popovici, Florica Parhon, Ecaterina (Cati) Stancu, Virginia Bogdan, Adela Buțuman, Violeta Mirela Micu, Gheorghe Sirbu, Gheorghe Mirică, Dan Oprescu, Liviu Jovmir, scriit. Livia-Antonia Bacîru, Lucian Hefner, dr. Mihai Amzulescu, Ecaterina Mazilu (Mateescu), Elena Trasca, Marta Marcela Mihalache, dr. Vlad Stoicescu, Octavian Vlaiculescu, Eugen Georgescu, Răzvan Papastoianu, Zoe Răduț, Mihai Trandafir, Suzana Apostol, Traian Marinescu, dr. ing. Emil Marcoci, Petre-Nicolae Peștereanu, Elena Gabriela Crețu, Emilian Ghioca, Petre Iosipescu, George Minculescu, Anișca Bîrsan, Achim Marie, Mircea Rocsin, Aneta Chiriță, Maria Achim, Zinca Georgescu, Ileana Stănescu, Maria Popescu, Carmen Gheorghe, Vlad Lahovary (la Paris)

LUPTA și familia mulțumesc persoanelor care, prin articole publicate în presa din țară și din exil, prin scrisori, telegrame, contribuții la ridicarea unei cruci funerare, prin întristata lor prezență la Misiunea Catolică Română din Paris pe data de 28 iulie și apoi la parastasul din 29 august 1999, și-au exprimat încă o dată dragostea față de Antonia Constantinescu.

Casa Românească (La Maison Roumaine) : În memoria Antoniei Constantinescu

Casa Românească, în colaborare cu Misiunea Catolică Română din Franța, organizează o reuniune consacrată memoriei Antoniei Constantinescu, sîmbătă 9 octombrie 1999, la ora 17, în sala de conferințe a Misiunii, 38, rue Ribera, 75016 Paris (Metro : Jasmin).

Mgr Gheorghe Surdu, doamnele Florica Dimitrescu și Ileana Verzea, domnii Alexandru Danielopol și Radu Portocală ne vor evoca această mare personalitate a exilului nostru.

Contăm pe prezența numeroasă a tuturor celor care, ani de zile, au putut aprecia activitatea curajoasă și pasionată a redactoarei revistei *Lupta*.

Conferința la nivel înalt de la București în domeniul investițiilor

Cea de a doua conferință la nivel înalt în domeniul investițiilor, organizată de «International Herald Tribune» va avea loc la București, la hotelul Athénée Palace Hilton, pe 27 și 28 octombrie 1999.

Scopul acestei reuniuni este de a pune în evidență oportunitățile și poziția strategică oferite de România investitorilor internaționali.

La această conferință vor participa numeroși reprezentanți ai guvernului de la București, precum și personalități din lumea economică occidentală. Vor fi de asemenea prezenți Președintele României, Emil Constantinescu, Primul Ministru, Radu Vasile și Președintele Senatului, Petre Roman.

Domnul Radu Portocală informează printr-o scrisoare comunitatea română din exil despre proiectul său de a publica în următoarele săptămîni un buletin de informații despre România, intitulat "Revers". Publicația va apărea de două ori pe lună și va cuprinde 12 pagini de informații, analize, sinteze și comentarii în domeniul politicii, al economiei și al culturii.

Lupta urează bun venit noii publicații.

Noica și Patocka

Casa Românească (La Maison Roumaine) anunță conferința domnului dr. Alexandru Persu despre Noica și Patocka, *Figures socratiques en Europe Centrale*, care se va desfășura sîmbătă 23 octombrie 1999, la ora 17, în sala Misiunii Catolice Române din Franța, 38, rue Ribera, 75016 Paris (Metro : Jasmin).

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

Par avion :

AMERIQUE AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 41 12 03 90 Telefax (33-1) 41120 79 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

DIX ANS APRES LA CHUTE DU COMMUNISME

Le constat officiel du détournement par les Russes de quatre à dix milliards de U.S.D. de l'aide internationale accordée à la Russie a étonné l'opinion publique mais ne constitue guère une nouveauté. Ceux qui ont suivi de près l'évolution économique des états ex-communistes après 1989 savent que pendant toute cette période, les anciens cadres dirigeants se sont appropriés les produits des anciennes entreprises étatiques à des prix de misère, les ont revendus dans leur pays ou à l'étranger par des sociétés commerciales leur appartenant directement ou par l'intermédiaire de prête-noms et ont réalisé des bénéfices considérables tout en vendant bien en dessous des prix mondiaux.

Ces bénéfices étaient réalisés grâce à des salaires très bas, comparés à ceux des pays les moins nantis de l'Union Européenne, mais aussi en ne modernisant pas les entreprises dont un très grand nombre, parmi les plus importantes, sont déjà au bord de la faillite.

L'exploitation de la main-d'oeuvre n'est pas un fait nouveau. Elle a permis de tous les temps l'accumulation des richesses. C'est à cause de cette exploitation par le capitalisme du XIXème siècle que les théories de Karl Marx ont trouvé un écho mondial et ont permis à Lénine et à ses successeurs d'instaurer entre 1917 et 1950 dans plus de la moitié du globe, le capitalisme d'Etats qu'ils ont dénommé COMMUNISME. Ce régime s'est avéré, pendant plus de 70 ans, être la pire forme de l'exploitation des hommes.

Les seuls effets positifs du marxisme sont apparus dans ceux des pays qui le combattaient, dans les pays libres. Pour se préserver de l'emprise totalitaire, l'économie libérale a développé la protection sociale et la société de consommation qui ont été les principaux moteurs du progrès de l'humanité au XXème

siècle.

Du fait de l'affrontement des deux systèmes totalitaires, ce progrès a été principalement limité au Monde Libre, même si certaines retombées, en particuliers les soins médicaux, ont également bénéficié aux peuples soumis à l'oppression communiste.

La chute du Mur de Berlin en 1989 aurait pu ouvrir d'énormes perspectives aux 400 millions d'Européens à l'Est de l'Elbe et de l'Adriatique. Ce ne fut pas le cas dans la plupart de ces pays. L'oppression et la peur ont certes disparu ou se sont atténuées mais le niveau de vie s'est souvent dégradé, ce qui fait qu'à ce jour, une majorité d'Arméniens, Bulgares, Géorgiens, Serbes, Roumains, Russes et Ukrainiens, considèrent vivre moins bien qu'il y a dix ans.

Toutefois, même dans ces pays et d'autant plus dans certains autres, Croatie, Estonie, Hongrie, Pologne, ou en République Tchèque, etc, les anciens cadres dirigeants des ex-partis communistes, sont à ce jour les principaux détenteurs du pouvoir économique dans le système de transition vers l'économie libérale.

Cette réalité a souvent été critiquée moralement mais ce débat s'est avéré stérile. Cela a été le prix à payer pour que l'effondrement du communisme se fasse sans confrontations sanglantes. Si il avait fallu le vaincre, armes à la main comme ce fut le cas du nazisme, le coût en aurait été de beaucoup plus élevé.

Certes, la partie n'est pas encore gagnée dans la plupart des anciens Etats communistes. De Tirana à Moscou en passant par Belgrade, Sofia, Bucarest, Kiev, les Pays Baltes et ceux du Caucase, des retours aux économies étatiques et au dirigisme restent possible, même si cela n'améliorerait point les conditions de vie des citoyens, ni les gains des bénéficiaires.

En effet, les extrémistes qui se recrutent parmi les hommes de main

de l'ancien régime, soit les cadres moyens et subalternes du P.C., de l'armée, des polices secrètes mais aussi des entreprises et des syndicats étatiques, sont conscients que leur rôle décroît. Même si leurs pensions restent encore confortables, la transition vers l'économie libérale conduit inévitablement à leur marginalisation. Condamnés à terme, ils disposent encore d'un poids politique qui varie entre 8 et 20% suivant le pays et le moment. Cela leur permet de freiner, voire même renverser temporairement l'évolution de ces pays vers l'économie libérale.

La Serbie est actuellement un douloureux exemple dans ce sens, mais les prochaines élections de l'an 2000 en Russie comme en Roumanie risquent de se solder par le retour à l'étatisme.

Le retour des ex-communistes serait infiniment plus dangereux dans ces pays qu'il ne l'a été en Hongrie et en Pologne ou qu'il ne le serait en République tchèque. Ces trois pays sont intégrés à l'OTAN et devraient être parmi les premiers à s'intégrer à l'Union Européenne. Leurs dirigeants, communistes ou non, ont de ce fait le sentiment de faire effectivement partie non seulement du Monde Libre mais également de l'économie libérale. De ce fait, tout en ayant procédé de la même manière que leurs homologues des autres Etats ex-communistes, et en étant peut-être aussi corrompus que ces derniers, les dirigeants et les cadres qui se sont enrichis pendant les dix années de transition, réagissent différemment de ceux de Belgrade, Kiev ou Moscou.

Les uns comme les autres ont commencé par placer leurs nouvelles richesses en Occident mais les premiers ont vite compris que des investissements dans leurs propres pays offraient bien plus de perspectives de gains à terme, que ceux des placements en Occident.

Si Eltsine et sa famille placent des

Suite page II →

fortunes à l'étranger, c'est en premier lieu parce qu'ils n'ont pas confiance dans des placements en Russie même.

De tous temps, les dictateurs mais également les dirigeants dans tous les domaines des états dont la situation politique ou économique était instable, ont procédé de manière analogue suivant également leur degré de probité et de corruption.

Dans l'ex-monde communiste c'est malheureusement la corruption qui l'emporte, même s'il existe des exceptions méritoires, y compris parmi les ex-communistes.

L'hémorragie financière subie par la Russie est particulièrement frappante par l'ampleur des sommes détournées et par l'implication de ses plus hauts dirigeants. Il serait illusoire de croire qu'après dix ans au pouvoir, Milosevic n'en ait pas fait de même en Serbie et d'autres, ailleurs.

Les rouages financiers de l'économie libérale mondialisée, ne permettent pas d'empêcher ces fuites de capitaux. Recourir au contrôle des changes et rétablir les barrières financières du passé aurait des effets plus nocifs encore. Il n'en reste pas moins inadmissible que l'aide du Monde Libre puisse être détournée et réinvestie en Occident sans aucun bénéfice pour les économies des pays auxquels elle était destinée.

Ce ne sera qu'en rétablissant la confiance dans l'avenir des différents pays ex-communistes que l'on parviendra d'abord à enrayer la fuite des capitaux internes et à rapatrier ou attirer par la suite ceux de l'étranger comme cela fut le cas en Hongrie, Pologne et Tchéquie. Les deux actions sont liées.

La fuite des capitaux est en outre doublée dans les ex-états communistes par l'inaptitude des dirigeants et cadres économiques de ces pays à mettre sur pied des entreprises qui répondent aux besoins internes et soient également compétitives sur le plan international. C'est d'ailleurs pour cette raison que les grandes entreprises étatiques héritées de la période communiste n'ont pu que rarement être privatisées par leurs dirigeants.

Au stade actuel, il y en a bien peu qui puissent être reprises et lorsque cela est encore le cas, ce ne sont que des entreprises étrangères de grandes tailles qui peuvent le faire.

Il en va de même des travaux d'infrastructure indispensables pour que ces pays puissent s'intégrer à l'Economie Européenne, qu'il s'agisse d'autoroute, de trains à grande vitesse, de télécommunications et de réseaux énergétiques ou bien de la

réhabilitation des villes, de la modernisation des villages, etc...

Ces travaux nécessitent à la fois des capitaux que les pays n'ont pas, mais surtout des moyens et des méthodes de travail qui leur font défaut.

L'aide occidentale ne saurait de ce fait se réduire à de l'argent mais elle doit surtout consister à faire effectuer les travaux d'infrastructure et à créer des usines et des systèmes de distribution modernes, par des entreprises occidentales multinationales.

En fait, si l'Occident veut aider ces pays il ne faut plus leur verser des milliards, mais affecter ces sommes à des entreprises internationales qui se chargent d'effectuer les travaux d'infrastructures, de construire les usines ou de créer les circuits de distribution de ces pays.

Cette méthode heurtera sans doute les susceptibilités nationales des différents peuples, mais bien des gens sont conscients, après dix années d'expériences décevantes, que cela constitue le meilleur moyen de remettre sur pied les pays de l'Europe du Centre et de l'Est que le communisme a ruiné.

L'intervention massive non seulement des capitaux mais aussi des entreprises étrangères, serait d'autant mieux acceptée qu'elle associerait les citoyens des pays respectifs aux investissements et les en ferait bénéficier.

Pour le moment, à l'exception de rares entreprises dont les actions sont cotées dans les bourses locales et subissent de grandes fluctuations, qui font hésiter les petits épargnants, ces derniers placent leurs disponibilités surtout dans des comptes bancaires, des titres d'état ou encore des devises lorsque l'inflation est forte. Sous cette forme l'épargnant moyen ne participe que très peu à l'économie du pays dans lequel il vit, alors que le but doit être de l'entraîner dans l'effort de la reconstruction.

Cela pourrait se faire par le truchement de l'aide internationale si la contrepartie des crédits accordés servait à attirer l'épargne locale. En contrepartie, des sommes accordées par l'aide internationale à des entreprises multinationales pour créer les filiales ou pour effectuer des travaux dans ces états, ces entreprises émettraient des actions ou des obligations qui seraient vendues en monnaie locale aux petits épargnants.

De la sorte, l'aide internationale financerait la reconstruction mais drainerait également les disponibilités locales vers les domaines productifs

tout en renforçant la monnaie locale.

De telles opérations peuvent être initiées non seulement avec des grandes entreprises qui offrent des garanties mais aussi avec des petites ou moyennes entreprises si elles sont garanties par des banques ou des sociétés d'assurance. Dans cette optique, la prise de contrôle par les banques et les sociétés d'assurance multinationales des banques et assurances locales constitue une étape indispensable.

La encore les amours propres nationaux risquent d'en souffrir mais cela sera rapidement compensé par le sentiment de sécurité que les clients des banques et des assurances peuvent acquérir.

Pendant ces dix dernières années une grande partie des économies que les gens avaient pu réaliser nonobstant la misère et l'inflation a été perdue dans les faillites des banques ou des sociétés financières de soi-disant entraide.

La prise de contrôle par les banques occidentales des différentes banques et donc de l'ensemble des systèmes bancaires de l'Europe du Centre et de l'Est, est vraisemblablement le moyen le plus rapide et le plus efficace d'intégrer les économies de ces pays à l'économie mondiale et de les développer.

Nous sommes conscients qu'une telle prise de contrôle équivaut en fait à des mises indirectes sous tutelle des économies de ces pays. Mais depuis longtemps aucun de ces pays n'est plus indépendant économiquement. Tous dépendent à divers degrés de l'aide occidentale sans pour autant bénéficier des avantages qu'elle devrait leur apporter dans la mesure où cette aide est distribuée par les mafias locales.

Des systèmes bancaires intégrés au système bancaire international n'élimineraient pas les mafias qui s'en accommodent dans bien des pays occidentaux, mais aideraient beaucoup la libre entreprise à se développer, ce qu'elle ne parvient pas à faire actuellement.

Dix ans après la chute du mur de Berlin, l'aide occidentale reste indispensable pour redresser l'Europe du Centre et celle de l'Est, mais ses modalités doivent être modifiées. Ce n'est pas les mafias mais les populations de ces pays qui en profitent, cette aide doit surtout commencer par promouvoir l'implantation d'entreprises occidentales qui réalisent les tâches et forment les gens sans lesquels il ne peut y avoir de reconstruction.

Michel Korné